

Valsts prezidenta Egila Levita uzruna Saeimas pavasara sesijas noslēguma sēdē

Publicēts: 18.06.2020.

[Egils Levits](#)

[Iekšpolitika](#)

Ļoti cienījamās Saeimas deputātes!

Augsti godātie Saeimas deputāti!

Dāmas un kungji!

Šodien noslēdzas spraisgs darba cēliens, un turklāt vairākus mēnešus tas notiek ārkārtas apstākļos.

I

Covid-19 mūs visus ir *digitalizējis* un *transformējis*.

Arī jūs, godātie Saeimas deputāti, kā viens no pirmajiem parlamenti Eiropā un pasaulē esat atraduši iespēju ar digitālo tehnoloģiju palīdzību strādāt attālināti, turpināt savu darbu arī šajos apstākļos.

Nav šaubu, ka šis risinājums atbilst Satversmei, kaut gan tur, protams, 1922. gadā netika ierakstīts pants par šo pandēmiju. Satversme ir stabils pamats mūsu valstij un tās demokrātiskajai valsts iekārtai, un tā ir piemērojama arī ārkārtējos apstākļos.

Lai to nodrošinātu, 23. martā es kopā ar četrus pārējo konstitucionālo orgānu vadītājiem mūsu pirmajā kopsēdē akceptējām Valsts konstitucionālo orgānu darbības pamatprincipus ārkārtējā situācijā. Tie nosaka, ka, piemērojoties apstākļiem, arī ārkārtējā situācijā visām valsts institūcijām, iestādēm un amatpersonām ir jāīsteno savas kompetences un jāveic savs darbs tā, lai kopējā valstiskā

mērķa ietvaros to funkcijas pēc iespējas tiktu veiktas un uzdevumi – pildīti.

Tas, ja apstākļi to prasa, ietver arī attālinātu darbu un darbu elektroniskā vidē.

II

Kolēģi!

Latvija ir krīzēs rūdīta. Līdz šim visas krīzes mūs ir skārušas smagāk kā citas valstis. Bet par to, ka šī krīze Latviju ir skārusi salīdzinoši vieglāk, ir jāpateicas trim izšķirošajiem faktoriem.

Pirmkārt, valdības tālredzīgajai politikai, kas nepadevās nedz ignorancei, nedz panikai, bet balstījās uz racionāliem apsvērumiem, sekoja nevis politiskai pārlicībai, bet tieši ekspertu ieteikumiem.

Otrkārt, valsts pārvaldes labai sadarbībai krīzes laikā, enerģiski pielāgojot lēmumus situācijai un sabiedrības vajadzībām, pie tam arī kritiski izvērtējot sākotnēji pieņemtos lēmumus.

Bet, galvenokārt, par to ir jāpateicas mūsu iedzīvotājiem, kuri ievēroja salīdzinājumā visai mērenos ierobežojumus un tādā veidā palīdzēja apturēt vīrusa izplatību.

Tādēļ gribētu izmantot izdevību un pateikties Saeimas deputātiem par efektīvo darbu, lemjot par ar ārkārtas situāciju saistītajiem likumprojektiem, pateikties valdības ministriem, valsts pārvaldes un pašvaldību pārstāvjiem. Īpašu paldies vēlos teikt mūsu veselības sistēmas pašreizējajiem darbiniekiem, visiem tiem cilvēkiem, kuri saliedējās un sadarbojās, lai rūpētos par tiem, kuriem vajadzīgs atbalsts. Paldies mūsu pilsoniskajai sabiedrībai, kas spēja pašorganizēties un nākt talkā valsts pārstāvjiem.

Šī krīze bija pārbaudījums mūsu pilsoņiem, mūsu valsts institūcijām, mūsu demokrātijai. Un varam teikt, ka šis pārbaudījums ir godam izturēts.

III

Par spīti tam, ka krīze pēkšņi apstādināja veselas dzīves jomas, tā vienlaikus prasīja dinamisku un apņēmīgu rīcību. Tā pierādīja, ka ārkārtas situācijā spējam sadarboties, rīkoties mērķtiecīgi un dinamiski. Šīs spējas būtu ārkārtīgi svarīgi nepazaudēt arī turpmākajā darbā.

Mums ir jāstrādā, lai vidējā un ilgākā laika posmā veidotu mūsu valsti labāku, augstāk attīstītu, nekā tā bija pirms krīzes.

Un tieši tas ir mūsu kopējais uzdevums. Uzdevums, ko mums uzliek mūsu tauta, ko mums uzliek Satversme un ko mēs uzliekam sev paši.

IV

Godātie deputāti!

Es vēlos pievērsties dažām svarīgām jomām, kur līdz šim Saeima paveikusi nopietnu darbu, kā arī darbiem, kas neatliekami veicami, tai skaitā uzdevumiem, ko es minēju savā Saeimas sesijas atklāšanas runā pagājušā gada rudenī.

Vispirms – šīs Saeimas sesijas laikā beidzot ir pieņemts Administratīvi teritoriālās reformas likums. Bet par to es runāšu rīt.

Spraigās debātes, kas Saeimā sākušās par Augstākās izglītības likumu, liecina par to, ka ir nepieciešama šī reforma un ka tā ir tik ilgi nokavēta. Latvijai kā modernai valstij un mums, tās iedzīvotājiem, ir nepieciešama Eiropas līmeņa konkurētspējīga augstākā izglītība.

Reformas debašu gaitā ir izkristalizējusies diezgan liela vienprātība par to, ka augstskolas ir jāprofilē pēc to tipoloģijas un ka tām nepieciešams jauns pārvaldības modelis, kur par stratēģiju būtu atbildīgas padomes, kā sastāvā būtu gan augstskolas, gan

sabiedrības pārstāvji. Tomēr tā ir tikai daļa no visas reformas.

No savas puses piebildīšu, lai augstskolas un zinātne spētu pildīt savus uzdevumus, tām nepieciešams arī adekvāts finansējums.

Covid-19 krīze skaidri iezīmēja Latvijas nodokļu sistēmas nepilnības. Tā izgaismoja mūsu sabiedrības nevienlīdzības un sašķeltības cēloņus, ko rada gan ēnu ekonomikas īpatsvars, gan nodokļu režīmi, kas krīzes situācijā atstāj ievērojamu daļu iedzīvotāju bez valsts sociālajām garantijām. Nodokļi ir cena par valsti, kādā mēs gribam dzīvot. Krīzē gūtā mācība mērķtiecīgi jāizmanto, lai celtu mūsu valsts vērtību, kā arī panākot viegli administrējamu nodokļu sistēmu, kas ir arī jāievieš, un uzsverot *nulles toleranci* pret jebkādu krāpšanos ar nodokļiem. Tas Latviju vedīs modernas un solidāras valsts virzienā.

Un, protams, lai Latvija būtu augsti attīstīta, tiesiska valsts, mums ir jāuzlabo arī tiesiskuma kvalitāte.

No vienas puses, šī kārtība pastāv, taču tā ir uzlabojama, un to nepieciešams pielāgot un attīstīt.

No otras puses, ar to vien nepietiek. Ar šo kārtību ir jāprot arī prasmīgi darboties. Tur nav vietas formālismam un resorisman. Ikvienam tiesību piemērotājam ir jābūt tik kvalificētam, ka viņš spēj saskatīt likuma jēgu un mērķi un pēc tam vadīties no tā likuma piemērošanā.

Esmu patiesi gandarīts, ka deputāti savā darbā pievērš īpašu uzmanību tiesiskuma jautājumiem. Atzinīgi vērtēju diskusijas par Valsts padomes lomu mūsu tiesiskajā sistēmā. Tā būtu jāizveido vēl šīs Saeimas mandāta laikā.

Svarīgi, ka Saeima ir turpinājusi darbu pie likuma grozījumiem, lai novērstu iespējas tiesas procesus vilkt bezgalīgi garumā. Mēs arī sagaidām jaunus impulsus no jūsu nesen apstiprinātā Augstākās tiesas priekšsēdētāja. Ceru, ka tiesiskuma kvalitātes uzlabošana un reformu īstenošana būs kritērijs, pēc kā Saeima vadīsies, apstiprinot jauno ģenerālprokuroru.

V

Dāmas un kungji!

Šobrīd ir sācies mūsu tautsaimniecības atlabšanas periods. Mūsu relatīvi labā pozīcija ir starta kapitāls, kas ir jāizmanto gudri.

Mēs atrodamies unikālā situācijā, ka ekonomikas lejupslīdes laikā mums ir nevis, kā mēs to esam pieraduši, *jāsavelk jostas*, bet gan stratēģiski un ātri jāiegulda ievērojami līdzekļi, kas tagad Eiropas Savienības kopējā atveseļošanās plāna ietvaros būs mūsu rīcībā. Latvijai ir jāpagatavo plāns, kā šos līdzekļus izmantot.

Taču vienmēr paturēsim prātā – mēs aizņemamies uz nākotnes rēķina. Tādēļ mums šie līdzekļi ir jāiegulda nākotnē. Jāiegulda tā, lai tie dotu vislielāko pievienoto vērtību, veicinātu eksportu un konkurētspēju, piesaistītu investīcijas, radītu labākas iespējas ieiet pasaules tirdzniecības ķēdēs un nišās un dotu vislielāko kopējo labumu.

Tas prasa no valsts politiku atbildīgajām politiskajām partijām balstīties uz stratēģiskiem apsvērumiem, kopīgām valsts interesēm, ievērot visstingrāko disciplīnu diskusijās par šo līdzekļu izlietojumu un rūpēties tikai un vienīgi par to, lai tie celtu mūsu sabiedrību un ekonomiku. Tam ir jābūt vienīgajam kritērijam, lai lemtu par šo līdzekļu izlietojumu. Nekādi priekšvēlēšanu solījumi vai konkrētas klientūras intereses šajā diskusijā nav vērā ņemamas.

VI

Godātie deputāti!

Virziens, kādu Latvijas ekonomika ieņems Covid-19 krīzes ietekmē, būs atkarīgs no mūsu tālredzīgas, mērķtiecīgas, gudras un dinamiskas rīcības. Eiropas Savienība ir uzņēmusi kursu *zaļās sabiedrības* virzienā.

Tas nozīmē, ka Latvijai ir jāizmanto sava izdevīgā starta pozīcija, lai šo *zaļo pagriezieni* veiktu kā viena no pirmajām dalībvalstīm. Tam jābūt mūsu ekonomikas politikas vienam no galvenajiem vadmotīviem, un tas jāņem vērā, sadalot papildu līdzekļus, kas būs mūsu rīcībā.

“Zaļais kurss” atbilst latviešu kultūrai un mentalitātei. Ar Eiropas Savienības atbalstu tam ir *vējš burās*, un būtu muļķīgi to neizmantot.

VII

Kolēģi!

Ārkārtas situācija parādīja mūsu spējas sadarboties, rīkoties mērķtiecīgi, taču tā ļāva arī asāk saskatīt jomas, kur šīs spējas trūkst. Krīze uzrādīja arī mūsu valsts struktūras un demokrātijas vājās vietas.

Mūsu valsts pārvaldība orientējas uz klasiskajām nozarēm. Mēs visi zinām, kāda ir mūsu ārpolitika, aizsardzības politika, finanšu un citas politikas, un ikdienā mēs diskutējam par to, kādām tām ir jābūt.

Taču šis klasiskais pārvaldības modelis, kas ir aizsācies 19. un 20. gadsimtā, mūsdienās vairs nenosedz visas modernas, uz strauju izaugsmi tendētas valsts vajadzības. Ir nepieciešama daudz augstāka sadarbības kultūra valsts pārvaldē, un tā saucamajām horizontālajām politikām ir jānodrošina institucionāls ietvars ar politisku vadību.

Es šeit minēšu tikai divas jomas, kur izpaužas šāda politiska un strukturāla mazspēja.

VIII

Pirmkārt, tā ir informācijas telpas politika. Tā ir daudzkārt plašāka nekā mediju politiku.

Mūsu dzīve paralēli norit reālajā un virtuālajā telpā. Arvien lielāku lomu spēlē sociālie mediji. Tie sekmē publiskās telpas fragmentāciju jeb dzīvi *informācijas burbuļos*. Taču *informācijas burbuļi* ir ārkārtīgi laba augsne dezinformācijai un manipulācijām.

Vienlaikus sabiedrībai ir eksistenciāli svarīga demokrātiskā diskursa telpa, tās nodrošinājums, lai tur varētu notikt kvalitatīva domu apmaiņa starp *homo sapiens*, nevis starp troļļiem vai botiem.

Informācija, ko mēs lietojam, veido mūsu pasaules redzējumu. Tas savukārt nosaka mūsu kā sabiedrības locekļu rīcību. Ja mēs dzīvojam pietiekoši kvalitatīvā informācijas vidē, mūsu lēmumi būs kvalitatīvāki, savukārt, ja dzīvojam informācijas dražu pasaulē, mūsu lēmumi būs mazjēdzīgi. Informācijas telpas kvalitāte tādējādi atstāj būtisku iespaidu uz valsts kvalitāti.

Latvijai ir nepieciešama mērķtiecīga informācijas telpas politika, kas atbilstu 21. gadsimta trešās dekādes realitātei un informācijas lomai sabiedrībā. Tai jāaptver gan medijpratība visām sabiedrības vecuma grupām, gan naida runas izslēgšana, gan atbalsts kvalitatīviem – un es uzveru – kvalitatīviem un tikai kvalitatīviem medijiem, gan arī dezinformācijas atmaskošana.

Bez savas skaidras, visaptverošas informācijas telpas politikas – un es uzveru – bez politiski atbildīgas amatpersonas par šādu politiku, kurai tas būtu galvenais uzdevums, ne vien Latvijas demokrātija un drošība, bet arī ilgtermiņa attīstība kopumā ir apdraudēta.

IX

Otra joma, kurā grūti saskatāma konsekventa valsts politika, ir jauno tehnoloģiju un digitālā politika. Es apzināti saku tehnoloģiju politika, nevis tikai sašaurināti digitālā politika. Tehnoloģiju politika ietver inovācijas un tehnoloģijas sociālā ietvarā.

Moderna valsts, moderna ekonomika, moderna sabiedrība jautās nevis, ko tehnoloģija spēj, bet gan to, ko tehnoloģijai vajag spēt. Tas nozīmē, ka sabiedrībai ir jāpārvalda tehnoloģija, nevis tehnoloģijai ir jāpārvalda sabiedrība.

Protams, šeit ietilpst arī digitālo tehnoloģiju politika. Covid-19 krīze ir pierādījusi, ka Latvija ir spējīga ieviest digitālus risinājumus gan valsts, gan privātajā sektorā. Mūsu ekspertiem, sadarbojoties ar pasaules lielākajām tehnoloģiju kompānijām *Google* un *Apple*, ir izdevies radīt unikālu lietotni “Apturi Covid”, kas ļauj mums efektīvāk cīnīties ar pandēmijas izplatību.

Tai pat laikā kopumā mēs šīs jomas attīstībā vairākos rādītājos atpaliekam gan no Baltijas kaimiņiem, gan citām Eiropas Savienības dalībvalstīm. Īpaši e-komercijā, neizmantojot iespējas, ko dod Eiropas vienotais digitālais tirgus.

Digitālā transformācija nenozīmē naivu visu dzīves jomu digitalizāciju bez sajēgas, bet gan gudru un kritisku – es uzveru – kritisku digitālo iespēju izvērtēšanu, ņemot vērā visus riskus – ne tikai tehniskos, bet arī sociālos.

Tā ietver arī rūpīga datu aizsardzības politiku, apzinoties, ka tā saucamie lielie dati kombinācijā ar mākslīgo intelektu kļūst par cilvēku izsekošanas un manipulācijas sistēmu, kas beigu beigās var apdraudēt brīvību un demokrātiju.

Lai Latvija pārvērstu šīs jaunās tehnoloģijas un digitālās iespējas ilgtermiņa ieguvumos, ir nepieciešama gan vienota valsts politika un rīcība, gan arī – kas ir īpaši svarīgi – kompetenta un rīcībspējīga institūcija šīs politikas īstenošanai.

Šodien Latvijas digitālais lauks ir sadrumstalots, to nesaista vienota vīzija, mērķis un darbi. Mēs lepojamies ar virkni izcilēm individuāliem projektiem, patiešām izcilēm, taču neatrisinātas problēmas bieži pazūd starpinstitūciju robos. Tehnoloģijai ir spēks, ja visi tās zobrati strādā sazobē.

Tādēļ, ņemot vērā sabiedrības dinamisko attīstību, es aicinu valdību un Saeimu domāt par to, kā šīs valstij nozīmīgās politikas – gan jauno tehnoloģiju, gan digitālā, gan informācijas telpas politika – tiks koordinētas vienoti un pārstāvētas augstākā politiskā līmenī ar politiski atbildīgu amatpersonu.

Dārgie kolēģi!

Saeima ir mūsu valsts politiskās dzīves centrs. Tā to nosaka Satversme, un tā ir mūsu parlamentārās demokrātijas būtība. Krīze ir parādījusi, ka mūsu parlaments spēj efektīvi strādāt, nevairoties no negaidīties izaicinājumiem.

Es novēlu jums visiem smelt spēkus Latvijas vasarā, aicinu jūs apceļot latviešu vēsturiskās zemes – Vidzemi, Latgali, Kurzemi, Zemgali un Sēliju – un atgriezties intensīvam darba cēlienam atkal rudenī!

Strādāsim kopā Latvijai!

Paldies!

<https://www.president.lv/lv/jaunums/valsts-prezidenta-egila-levita-uzruna-saeimas-pavasara-sesijas-nosleguma-sede>